

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА ЛІНГВІСТИКИ

Кафедра публічно-правових дисциплін

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ВИКОНАННЯ АУДИТОРНОЇ ТА
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС» ЗДОБУВАЧАМИ ПЕРШОГО
(БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 081
ПРАВО**

Біла Церква – 2021

УДК 342.9

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри публічно-правових, протокол № 11 від 30.04.2021 р.

Розглянуто і схвалено методичною комісією факультету права та лінгвістики, протокол № 10 від 06.05.2021 р.

Розглянуто і схвалено методичною комісією Білоцерківського національного аграрного університету, протокол № 7 від 17.05.2021 р.

Самойлович А.А. Методичні вказівки для виконання аудиторної та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Адміністративний процес» здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 Право / А.А. Самойлович - Біла Церква, 2021. – 30 с.

Укладач: Самойлович А.А., старший викладач

Методичні вказівки для виконання аудиторної та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Адміністративний процес» здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 Право містять рекомендації до вивчення навчальної дисципліни, зміст, структуру навчальної дисципліни, критерії оцінювання результатів навчання, рекомендовану літературу до курсу (основну та додаткову), орієнтовний перелік запитань до підсумкового контролю.

Публікація призначена для підготовки здобувачами вищої освіти до виконання аудиторної, самостійної роботи, та до складання підсумкового контролю.

Рецензент: к.ю.н., В.В. Макарчук

© А.А. Самойлович
БНАУ, 2020

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка	3
2. Компетентності (КС, ЗК).....	6
3. Очікувані результати навчання.....	7
4. Програма навчальної дисципліни	8
5. Структура навчальної дисципліни.....	9
6. Зміст навчальної дисципліни	9
7. Самостійна робота	14
8. Орієнтовна тематика індивідуальних завдань	15
9. Принципи і види контролю знань.....	19
10. Форми поточного та підсумкового контролю.....	20
11. Засоби оцінювання результатів навчання.....	21
12. Критерії оцінювання результатів навчання	21
13. Шкала оцінювання	22
14. Розподіл балів.....	23
15. Порядок оцінювання знань	23
16. Орієнтовний перелік запитань до заліку.....	24
17. Методичне забезпечення.....	29
18. Рекомендована література	29
19. Інформаційні ресурси	30

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Адміністративний процес є однією з вибірових навчальних дисциплін, що передбачена для вивчення при підготовці фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» у всіх закладах вищої освіти в Україні. Засвоєння здобувачами вищої освіти матеріалу цієї дисципліни становить фундамент професійної підготовки юриста.

Дисципліна вивчається на третьому курсі денної форми навчання, тобто на тому етапі підготовки, коли студенти вже мають певну базу правових знань з адміністративного та кримінального права, паралельно йде вивчення кримінального процесу. Специфікою цієї програми є те, що крім основ адміністративного судочинства, до неї включені питання організації діяльності судової системи України у напрямку захисту прав та законних інтересів людини і громадянина, та боротьби із проявами протиправних дій з боку органів виконавчої влади, що мають місце при реалізації повноважень органами державної виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Завданнями є:

1) засвоєння теорії адміністративного процесу, загальних засад здійснення адміністративного судочинства, норм адміністративно-процесуального законодавства, практики його застосування;

2) формування навичок правильного тлумачення і застосування норм Кодексу адміністративного судочинства України та інших нормативно-правових актів з цих питань;

3) формування вміння визначати, юридично обґрунтовувати і відстоювати свою правову позицію, захищати права та інтереси особи, тобто внести вагомий вклад у формування компетентного юриста.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- поняття та особливості адміністративного процесу;
- поняття та завдання адміністративного судочинства;

- принципи адміністративного судочинства;
- поняття справи адміністративної юрисдикції (адміністративної справи);
 - поняття, компетенцію та систему адміністративних судів;
 - поняття та види повісток в адміністративному судочинстві;
 - поняття та засоби фіксування судового засідання;
 - поняття та види учасників адміністративного процесу;
 - поняття та види доказів;
 - поняття, ознаки та стадії процесу доказування;
 - поняття та види судових витрат;
 - поняття, особливості та види строків у адміністративному судочинстві;
 - поняття, особливості та зміст адміністративного позову;
 - поняття та види судових рішень;
 - стадії адміністративного процесу;
- види та стадії адміністративного провадження.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен вміти:

- орієнтуватися в адміністративно-процесуальному законодавстві України;
- застосовувати отримані знання під час вирішення письмових завдань;
- складати процесуальні документи з адміністративних справ.

Мета навчальної дисципліни «Адміністративний процес» – є засвоєння здобувачами вищої освіти юридичних повноважень адміністративних судів щодо розгляду справ адміністративної юрисдикції, порядок звернення до адміністративних судів і здійснення адміністративного судочинства.

Міждисциплінарні зв'язки: Успішне вивчення навчальної дисципліни «Адміністративний процес» не можливе без звернення до окремих положень інших юридичних та неюридичних дисциплін:

- *теорії держави та права* – для засвоєння понятійного апарату, єдиного для всіх юридичних наук, що є необхідною базою для вивчення

галузевих правових дисциплін, у тому числі адміністративного процесу. Зокрема при дослідженні принципів адміністративного судочинства, норм адміністративного судочинства;

– **конституційного права** – оскільки адміністративний процес є сферою публічно-правових інтересів, основи державних відносин, які становлять предмет конституційного права, є фундаментом для адміністративного процесу. Конституційні положення, які містяться у нормах, які стосуються адміністративного процесу, знаходять своє подальше втілення у нормах адміністративного судочинства, а саме у статті 8 Основного Закону про те, що норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується;

– **організація судових та правоохоронних органів** – судова система як і правоохоронна система в цілому має правопримусувальні та правовідновлювані елементи. За їх допомогою створюють систему застосування норм права в т.ч. у процесуальних галузях, формують єдність вимог до судових інституцій, захисту прав та свобод людини.

– **адміністративного права** – при вивченні питань про функцію, компетенцію, органів державного управління, їх посадових осіб, питань адміністративної відповідальності за порушення адміністративного законодавства.

2. КОМПЕТЕНТНОСТІ

Вивчення дисципліни «Адміністративний процес» знаходиться у контексті оволодіння наступними компетентностями відповідно до зазначених в освітній програмі за спеціальністю 081 – Право:

Інтегральна	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що
-------------	---

	передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов;
Загальні	ЗК 1. Здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, аналізу і синтезу.
	ЗК 2 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК 7 Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
Фахові	СК 7 Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.
	СК 8 Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.
	СК 13 Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.
	СК 16 Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Символ результатів навчання за спеціальністю «Право» відповідно до освітньо-професійної програми	Результати навчання з дисципліни
РН 1	РН 1. Визначати переконливість аргументів в процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин
РН 7	РН 7. Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за

	визначеними джерелами
PH 12	PH 12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло
PH 14	PH 14. Належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності
PH 16	PH 16. Демонструвати вміння користуватися комп'ютерними програмами, необхідними для професійної діяльності
PH 21	PH 21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки
PH 22	PH 22. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС»

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Поняття і завдання адміністративного судочинства в Україні

Тема 2. Принципи адміністративного судочинства

Тема 3. Підсудність адміністративних справ

Тема 4. Учасники адміністративного процесу

Змістовий модуль 2.

Тема 5. Докази і доказування в адміністративному процесі

Тема 6. Адміністративний позов

Тема 7. Судовий розгляд адміністративної справи

Тема 8. Судові рішення та порядок їх оскарження в адміністративних справах

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лб	Інд	срс	л		п	лб	Інд	срс	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
Тема 1.		4	4			7	14	2	1			11
Тема 2.		4	4			7	13	2				11
Тема 3.		4	4			7	14	2	1			11
Тема 4.		4	4			7	13	2				11
Разом модуль 1		16	16			28	54	8	2			44
Змістовий модуль 2.												
Тема 5.		4	4			7	14	2				12
Тема 6.		4	4			7	14	2	1			11
Тема 7.		4	4			7	14	2	1			11
Тема 8.		4	4			7	14	2				12
Разом модуль 2		16	16			28	56	8	2			46
іспит 8 год., консультація 2 год.												
Усього годин	120	32	32			56	120	16	4			90

6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС»

Тема № 1. Поняття і завдання адміністративного судочинства в Україні (Лекційне, семінарське заняття)

Навчальні питання:

1. Поняття та сутність адміністративного процесуального права.
2. Предмет, методи та принципи адміністративного процесуального права.
3. Система та структура адміністративного процесуального права.
4. Зв'язок адміністративно-процесуального права з іншими галузями права.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Історія становлення адміністративної юстиції в Україні.
2. Зарубіжні моделі адміністративної юстиції. Адміністративна юстиція і адміністративне судочинство.

Теми для рефератів, презентацій:

1. Конституція України, як джерело адміністративно-процесуального права.
2. Механізм адміністративно-процесуального регулювання.

Тема № 2. Принципи адміністративного судочинства (Лекційне, семінарське заняття)

Навчальні питання:

1. Поняття принципів адміністративного судочинства.
2. Характеристика принципів адміністративного судочинства.
3. Особливості застосування принципів адміністративного судочинства.

Питання для самостійного опрацювання :

1. Конституційні принципи адміністративного судочинства.
2. Практичні проблеми дотримання принципів адміністративного судочинства.

Теми для рефератів, презентацій:

1. Принципи адміністративного судочинства зарубіжних країн.
2. Класифікація принципів адміністративного процесу.

Тема № 3. Підсудність адміністративних справ (Лекційне, семінарське заняття)

Навчальні питання:

1. Поняття підвідомчості справ адміністративному суду, їх загальні ознаки та відмінності.
2. Поняття підсудності адміністративних справ.
3. Предметна підсудність.

4. Територіальна підсудність адміністративних справ.
5. Інстанційна підсудність адміністративних справ. Підсудність пов'язаних між собою вимог.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Розгляд кількох пов'язаних між собою вимог.
2. Виключна підсудність адміністративних судів.

Теми для рефератів, презентацій:

1. Наслідки порушення правил підсудності.
2. Судова практика про помилки у підсудності адміністративних справ.

Тема № 4. Учасники адміністративного процесу (Лекційне, семінарське заняття)

Навчальні питання:

1. Класифікація учасників адміністративного процесу.
2. Адміністративно-процесуальна правоздатність та дієздатність.
3. Права та обов'язки учасників адміністративного процесу.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Процесуальне правонаступництво.
2. Участь у справі органів та осіб, яким надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб.

Теми для рефератів:

1. Участь у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатись до суду в інтересах інших осіб. Участь у справі представника.
2. Адміністративно-процесуальний статус учасників справи (сторін, третіх осіб).

Тема № 5. Докази і доказування в адміністративному процесі (Лекційне, семінарське заняття)

Навчальні питання:

1. Поняття адміністративного процесуального доказування. Поняття доказів, предмет доказування, обов'язок доказування, їх повноваження.

2. Джерела доказів. Пояснення сторін, третіх осіб та їхніх представників про відомі їм обставини.

3. Письмові докази, документи. Речові докази. Висновки експертів.

4. Преюдиційні факти, їх поняття і значення.

5. Класифікація доказів.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Особливості доказування в адміністративному судочинстві.

2. Поняття та види судових витрат, порядок їх розподілу.

Теми для рефератів:

1. Дослідження доказів у адміністративних справах.

2. Належність та оцінка доказів.

Тема № 6. Адміністративний позов (Лекційне, семінарське заняття)

Навчальні питання:

1. Поняття, форма і зміст адміністративного позову.

2. Вимоги до позовної заяви.

3. Забезпечення адміністративного позову.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Поняття та види строків в адміністративному судочинстві.

2. Строки звернень до адміністративного суду.

Теми для рефератів:

1. Види витрат, пов'язаних з розглядом справи.

2. Розподіл судових витрат.

Тема № 7. Судовий розгляд адміністративної справи (Лекційне, семінарське заняття)

Навчальні питання:

1. Підготовче провадження. Підготовка справи до судового розгляду.
2. Судові рішення за наслідками підготовчого провадження.
3. Основні стадії судового розгляду адміністративної справи.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Окремі ухвали суду. Розгляд справ за правилами спрощеного позовного провадження.
2. Апеляційне та касаційне провадження.
3. Підстави для провадження за нововиявленими обставинами.

Теми для рефератів:

1. Категорії справ, провадження в яких має певні особливості.

Тема № 8. Судові рішення та порядок їх оскарження в адміністративних справах (Лекційне, семінарське заняття)

Навчальні питання:

1. Види судових рішень.
2. Порядок виконання судових рішень в адміністративних справах.
3. Оформлення виконавчого документа. виправлення помилки.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Визнання виконавчого документа таким, що не підлягає виконанню.
2. Відстрочення і розстрочення виконання, зміна чи встановлення способу і порядку виконання судового рішення

Теми для рефератів:

1. Судовий контроль за виконанням судових рішень в адміністративних справах.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Тема. Адміністративно-процесуальні (судочинські) правовідносини (Лекційне, семінарське заняття)

Навчальні питання:

1. Поняття, зміст та склад адміністративно-процесульних (судочинських) правовідносин.
2. Підстави виникнення, зміни та припинення адміністративно-процесуальних (судочинських) правовідносин.
3. Адміністративна справа і публічно-правовий спір.

Тема. Джерела адміністративного судочинства (Лекційне, семінарське заняття)

Навчальні питання:

1. Конституція України як джерело адміністративного судочинства.
2. Міжнародні акти та їх значення для відправлення правосуддя у справах адміністративної юрисдикції.
3. Кодекс адміністративного судочинства, його структура, зміст та особливості.

Тема. Перегляд рішень адміністративного суду Верховним Судом України (Лекційне, семінарське заняття)

1. Підстави для подання заяви про перегляд судових рішень Верховним Судом України.
2. Порядок перегляду судового рішення.
3. Повноваження Верховного Суду України у зв'язку з переглядом рішення адміністративного суду.

Тема. Європейські стандарти у галузі адміністративної юстиції (Лекційне, семінарське заняття)

Навчальні питання:

1. Адміністративна юстиція як передумова утвердження верховенства права.
2. Процесуальні стандарти адміністративного судочинства згідно

рекомендаціями Комітету міністрів Ради Європи та рішеннями Європейського суду з прав людини.

3. Формування системи адміністративних судів в Україні та її сучасний стан.

8. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

1. Студент філологічного факультету університету О. Петренко звернувся до міського військового комісаріату за місцем знаходження гуртожитку із проханням поставити його на військовий облік у зв'язку з переїздом на навчання до міста. Одночасно подав посвідчення про приписку з відміткою про зняття з військового обліку за попереднім місцем проживання. Відповідальний службовець комісаріату відмовився ставити його на військовий облік, оскільки О. Петренко не надав довідки з університету, що він дійсно є студентом і має право на забезпечення гуртожитком. В університеті відповіли, що таку довідку О. Петренку зможуть видати лише через два тижні, коли з відпустки вийде працівник, що відповідає за ведення обліку студентів.

О. Петренко оскаржив бездіяльність міського військового комісаріату до адміністративного суду щодо невзяття його на військовий облік, оскільки внаслідок такої бездіяльності з'являються підстави для притягнення О.Петренка до адміністративної відповідальності за порушення правил військового обліку (стаття 210 Кодексу України про адміністративні правопорушення). Крім того, за відсутності відповідного запису у посвідченні про приписку він не зможе звернутися до паспортного столу для реєстрації свого нового місця проживання.

Суд, розглянувши адміністративний позов, відмовив у його задоволенні, зіславшись на те, що жодного права О. Петренка військовий комісаріат не порушив, адже стати на військовий облік є обов'язком, а не правом призовника.

Чи допустив військовий комісаріат порушення прав, свобод чи інтересів О. Петренка? Чи може суд надавати захист інтересам особи? Чи правильне

рішення ухвалив суд?

2. Мешканець села Петриківці фермер Іван Колодій звернувся до Петриківської сільської ради із заявою про надання йому в короткострокову оренду земельної ділянки для вирощування нового сорту соняшника (1 га), яка би прилягала до земель, що є у його власності. Сільська рада розглянула заяву І. Колодія і прийняла рішення про надання йому в оренду земельної ділянки розміром 1 га, прилеглої до сільськогосподарських угідь І. Колодія з південної сторони. Зазначена земельна ділянка раніше належала іншому користувачеві, з яким сільська рада розірвала договір довгострокової оренди через нецільове її використання.

І. Колодій звернувся до районного суду з адміністративним позовом, у якому оскаржив рішення сільської ради. Позов він обґрунтовував тим, що попередній користувач земельної ділянки використовував її для зберігання отрутохімікатів. Значна частина хімікатів зберігалася протягом тривалого часу під відкритим небом, тому земля зазнала значного забруднення і стала малопридатною для вирощування сільськогосподарських культур.

Суд, розглянувши справу, прийняв постанову, якою у задоволенні позову відмовив. Основним мотивом стало те, що сільська рада прийняла своє рішення відповідно до закону, адже прохання І. Колодія про виділення земельної ділянки для вирощування соняшника було повністю задоволено, а земельна ділянка, згідно з даними державного земельного кадастру, належить до земель сільськогосподарського призначення, тому суд не взяв до уваги посилення позивача на те, що вона є малопридатною для ведення сільського господарства.

Чи допустила порушення сільська рада прав, свобод та інтересів І. Колодія? Чи врахував суд завдання адміністративного судочинства, відмовляючи у задоволенні позову?

3. 75-річний пенсіонер звернувся до адміністративного суду зі скаргою на рішення територіального органу Пенсійного фонду України про відмову у збільшенні розміру пенсії. У скарзі пенсіонер виклав усі відомості, які вимагає

КАСУ для позовної заяви. Але адміністративний суд залишив скаргу без руху і направив її для усунення недоліків у зв'язку з тим, що формою звернення до адміністративного суду має бути позовна заява, а не скарга.

Чи правильно вчинив адміністративний суд? Чи допустив суд порушення принципів адміністративного судочинства? Чи можна оскаржити ухвалу суду про залишення скарги без руху в апеляційному порядку? Чи доцільно це робити у наведеній ситуації?

4. Поліна Савченко звернулася до районного суду з позовом про скасування рішення виконавчого комітету сільської ради від 5 квітня 2006 р., за яким по вул. Новій, буд. № 45 було встановлено межу між її земельною ділянкою і ділянкою буд. № 47 на відстані 0,55 м. від її будівлі (хоча раніше вона дорівнювала 1м.) і загальна площа земельної ділянки зменшилась на 14,7 кв.м. Спір з приводу користування земельною ділянкою виконком сільради вирішував за зверненням самої П. Савченко, яка вважала, що її частину ділянки сусід В. Петренко захопив самовільно. Районний суд відмовив П. Савченко у відкритті провадження в адміністративній справі, посилаючись на те, що справу не належить розглядати в порядку адміністративного судочинства. *Чи правильною є відмова суду?*

5. 16-річний Петро Заїка перед тим, як одержувати паспорт, звернувся до міського відділу реєстрації актів цивільного стану із заявою про зміну прізвища із «Заїка» на «Зайка», оскільки дуже комплексував з приводу свого прізвища. Відділ реєстрації актів цивільного стану відмовив йому, мотивуючи це тим, що П. Заїка не сплатив державного мита і не подав довідки з органів внутрішніх справ про те, що він не перебуває у розшуку і щодо нього не ведеться слідство.

П. Заїка не погодився з такою відмовою і звернувся до адміністративного суду з позовом про зобов'язання відділу реєстрації актів цивільного стану змінити його прізвище. Адміністративний суд повернув позовну заяву у зв'язку з тим, що П. Заїка не має адміністративної процесуальної дієздатності, оскільки не досяг повноліття.

Чи належить справу розглядати за правилами адміністративного судочинства? Чи правильно вчинив суд, повернувши позовну заяву П. Заїки?

6. Андрій Онищенко був членом гаражно-будівельного кооперативу „Зоря” уже близько двадцяти років. На території кооперативу знаходиться його гараж, а земля, на якій розташований гараж, належить йому на праві власності. Так як кооператив не допомагав в обслуговуванні гаража, території біля нього, та оскільки земля належала А. Онищенко на праві власності, то він виявив бажання вийти з кооперативу. А. Онищенко неодноразово звертався з проханням до правління кооперативу, до загальних зборів, щоб вийти з кооперативу, однак реакції не було. Після цього він перестав сплачувати членські внески.

Оскільки А. Онищенко протягом року не сплачував членські внески, керівництво кооперативу надіслало йому рішення зборів кооперативу, де зазначалося, що через несплату членських внесків його виключено з кооперативу і покладено на нього обов'язок сплатити членські внески за дванадцять місяців у розмірі 5000 грн. з урахуванням пені (тобто за період поки він ще був членом кооперативу).

Чи потрібно А. Онищенко звертатися до адміністративного суду за захистом своїх інтересів? Порадьте А. Онищенко, як можна захистити його інтереси.

7. Виконавчий комітет міської ради прийняв рішення про знесення старого житлового будинку, що знаходився у комунальній власності, для будівництва на його місці нового. Мешканцям будинку запропоновано тимчасово перебраться до своїх родичів або знайомих - до того часу, поки їм не буде надано іншого житла. Відповідний договір про знесення будинку було укладено з будівельною організацією.

Мешканці будинку звернулися до міськрайонного суду з позовом про незаконність такого рішення і його скасування, посилаючись на те, що їх позбавлено права на житло. Одночасно було заявлено клопотання якомога

швидше розглянути справу.

Які дії повинен вжити адміністративний суд до ухвалення судового рішення у справі?

9. ПРИНЦИПИ І ВИДИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Контроль знань є складовою багатогранного навчального процесу в БНАУ і являє собою організацію зворотного зв'язку як засобу управління навчально-виховним процесом. Показники контролю знань здобувачів вищої освіти є основою для судження про результати навчання та для вирішення таких питань, як ступінь опанування навчальною програмою, переведення на наступний курс, призначення стипендії, випуск з ЗВО і видача диплому. Результати контролю знань слугують основним показником, за яким оцінюється робота окремо взятого здобувача вищої освіти, академічної групи, курсу, факультету в цілому, а також робота викладацького складу.

За умови правильної організації контроль знань слугує навчальним, виховним, організаційним, розвиваючим, методичним та іншим цілям.

Контроль знань будується на таких основних принципах:

- перевірка й оцінка знань здобувачів вищої освіти повинна відображати рівень засвоєння знань та стимулювати студентів до досягнення нових успіхів;
- перевірку і оцінювання знань слід проводити систематично, планово, у нерозривному зв'язку з усім процесом навчання; послідовно з поступовим ускладненням завдань, змісту і методики;
- перевірка та оцінювання знань здійснюються з урахуванням індивідуальних особливостей і особистих успіхів кожного окремого здобувача вищої освіти;
- диференціація оцінок має здійснюватися за об'єктивними заздалегідь визначеними критеріями;

- оцінка знань здобувача вищої освіти повинна відповідати істинній якості й кількості засвоєних ним знань, вмінь і навичок.

Контроль знань з дисципліни закінчується іспитом та складається з двох блоків планових заходів:

- 1) поточний контроль знань здобувачів вищої освіти;
- 2) підсумковий контроль знань здобувачів вищої освіти.

10. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з навчальної дисципліни «Адміністративний процес» включає тематичне оцінювання та модульний контроль.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи здобувачів вищої освіти здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні та практичні роботи.

Поточний контроль за виконанням ІНДЗ здійснюється відповідно до графіку виконання завдання.

Оцінювання поточної роботи здобувача вищої освіти протягом семестру проводиться за трьома основними напрямками (об'єктами контролю):

- 1) систематичність та активність роботи на семінарських заняттях;
- 2) виконання завдань для самостійного опрацювання;
- 3) виконання модульних завдань.

Результати оцінювання поточної роботи студента в семестрі є підставою для допуску його до складання іспиту.

Модульний контроль проводиться у формі комп'ютерного тестування.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам у журнал академічної групи та електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності здобувачів вищої освіти здійснюється у формі заліку.

11. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність здобувачів вищої освіти в дискусії, якість конспекту.

Оцінку на практичному (семінарському) занятті здобувач вищої освіти отримує за виконані командні проекти, зроблені доповіді, презентації, реферати, есе, активність під час дискусій.

Під час модульного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.

12. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою – «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання результатів навчання за чотирирівневою шкалою

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо певно орієнтується у навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти демонструє

	невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що студент не оволодів програмним матеріалом.
--	--

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих студентом оцінок з наступним переведенням їх у бали за такою формулою:

$$БПК = \frac{САЗ \times \max ПК}{5},$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок (з точністю до 0,01); *max ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю.

Відсутність студента на занятті у формулі приймається як «0».

13. Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		Іспит	Залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C	Задовільно	
64–74	D		
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

14. Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти за підсумкового контролю «іспит»

Види робіт	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	ІНДЗ	Загальний бал

Максимально можлива кількість балів	10	30	10	40	10	100
---	----	----	----	----	----	-----

15. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

за результатами вивчення дисципліни «Адміністративний процес»

№ п/п	Об'єкти контролю	Кількість балів
1	Лекції	10 балів
1.1	Практичні заняття (семінарські заняття)	20 балів
1.2	Модульний контроль	20 балів
1.3	Іспит	30 балів
1.4	Самостійна робота	10 балів
1.5.	ІНДЗ	10 балів

Поточний контроль знань здобувача вищої освіти є невід'ємною частиною всього навчального процесу і засобом виявлення ступеня засвоєння програмного матеріалу. Поточний контроль роботи здобувача вищої освіти протягом семестру повинен: допомагати в організації його роботи; привчати здобувача вищої освіти до систематичного опрацювання матеріалу і підготовки до сприйняття наступних тем з програми навчальної дисципліни; виявити ступінь відповідальності здобувача вищої освіти та його ставлення до роботи, причини, що перешкоджають виконувати навчальну програму; стимулювати активність та інтерес здобувача вищої освіти у вивченні навчальної дисципліни; виявити обсяг, рівень і якість сприйняття здобувачем вищої освіти матеріалу, який вивчається; визначити недоліки й прогалини у знаннях та шляхи їх усунення; виявити рівень опанування навичками самостійної роботи. Оцінювання поточної роботи здобувача вищої освіти протягом семестру проводиться за трьома основними напрямками (об'єктами контролю): систематичність та активність роботи на семінарських та практичних заняттях; виконання завдань для самостійного

опрацювання; виконання модульних завдань. Оцінювання поточної роботи здобувача вищої освіти здійснюється в межах 100 балів. Результати оцінювання поточної роботи здобувача вищої освіти в семестрі є підставою для допуску його до складання заліку.

16. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. У чому різниця між поняттями «адміністративна юстиція» та «адміністративне судочинство».
2. Завдання адміністративного судочинства.
3. Акти законодавства, які регулюють адміністративний процес в Україні.
4. Які суди є адміністративними у розумінні КАСУ?
5. Які способи визначення предмета адміністративної юрисдикції використані в КАСУ?
6. Яким є загальне визначення предмета адміністративної юрисдикції.
7. На які категорії публічно-правових спорів поширюється компетенція адміністративних судів? На які публічно-правові справи компетенція адміністративних судів не поширюється?
8. Розмежуйте предмет адміністративної юрисдикції та конституційної, кримінальної, цивільної, господарської юрисдикцій. Які проблеми відмежування адміністративної юрисдикції від інших видів юрисдикції ви знаєте?
9. Чи можуть адміністративні суди розглядати справи щодо притягнення до адміністративної відповідальності та накладення адміністративних стягнень? Якщо так, то у яких випадках?
10. Що таке підсудність адміністративних справ? Чим підсудність адміністративних справ відрізняється від адміністративної юрисдикції?
11. Якими є правила предметної підсудності адміністративних справ? Чим обумовлена дворівнева система місцевих адміністративних судів?
12. Якими є правила територіальної підсудності адміністративних справ?

13. Якими є правила інстанційної підсудності адміністративних справ?
14. Які категорії учасників адміністративного процесу Ви знаєте?
15. Хто може бути позивачем, відповідачем, представником в адміністративному процесі? Якими правами та обов'язками вони наділяються?
16. Комплексом яких диспозитивних та змагальних прав наділені особи, які беруть участь у справі?
17. Чи можливе примирення сторін в адміністративному процесі? Якщо так, то якими є наслідки порушення умов примирення?
18. Які завдання виконує спеціаліст та судовий розпорядник в адміністративному процесі?
19. Які є принципи адміністративного судочинства та у чому полягає їхній зміст?
20. У чому різниця між принципом верховенства права і принципом законності? Які особливості їх застосування в адміністративному судочинстві?
21. Яким чином розкриває зміст принципу верховенства права Конституційний Суд України та Європейський суд з прав людини? Дайте характеристику складовим верховенства права.
22. Чим обумовлена наявність в адміністративному судочинстві принципу офіційності? У чому полягає його зміст?
23. У чому різниця між принципами диспозитивності і змагальності? Які обмеження дії цих принципів існують в адміністративному судочинстві?
24. Чи обов'язково в адміністративному позові посилатися на норми права, на підставі яких заявлено вимоги до відповідача?
25. Які вимоги може містити адміністративний позов?
26. Які наслідки може мати подання позовної заяви з порушенням вимог, встановлених КАСУ?
27. Яким є загальний строк для звернення до адміністративного суду з позовом? Які спеціальні строки для звернення Ви знаєте? Які наслідки пропущення строку звернення до адміністративного суду?

28. Що таке забезпечення адміністративного позову? Чим воно відрізняється від забезпечення доказів?

29. Які є способи забезпечення адміністративного позову?

30. У яких адміністративних справах обов'язок доказування покладається на відповідача?

31. У чому полягають основні відмінності між доказуванням в адміністративному процесі та доказуванням у цивільному процесі?

32. Які засоби доказування можливі в адміністративному процесі?

33. У чому полягають особливості допиту свідка судом за місцем його проживання та у місці його проживання?

34. Які види судової експертизи є в адміністративному процесі? Назвіть їх особливості?

35. У якій формі надається правова допомога в адміністративних судах?

36. Кого можна вважати фахівцем у галузі права?

37. У яких випадках правова допомога надається в адміністративному процесі безоплатно?

38. Чи може суб'єкт владних повноважень, який виграв адміністративну справу, вимагати відшкодування витрат на правову допомогу?

39. Яка різниця у правових наслідках залишення позовної заяви без розгляду, повернення позовної заяви, відмови у відкритті провадження в адміністративній справі?

40. На які етапи можна умовно поділити провадження в адміністративній справі у суді першої інстанції?

41. Чи є обов'язковим проведення попереднього судового засідання у суді першої інстанції? Яка його мета?

42. Які наслідки неприбуття у судові засідання осіб, які беруть участь у справі?

43. Протягом якого строку суд повинен розглянути і вирішити адміністративну справу?

44. Яка різниця між перервою у судовому засіданні, відкладенням розгляду справи, зупиненням і закриттям провадження у справі?

45. Які різновиди судових рішень в адміністративних справах Ви знаєте? У яких випадках суд їх ухвалює?

46. Який порядок апеляційного оскарження? Якими є строки апеляційного оскарження?

47. Які судові рішення може бути оскаржено в апеляційному порядку?

48. У яких межах переглядає справу суд апеляційної інстанції?

49. Яке рішення може ухвалити суд апеляційної інстанції за наслідками апеляційного провадження?

50. Який порядок касаційного оскарження? Якими є строки касаційного оскарження?

51. Чи можна звернутися до суду касаційної інстанції зі скаргою на рішення суду першої інстанції, якщо справа не переглядалася в апеляційному порядку?

52. У яких межах переглядає справу суд касаційної інстанції? Чи досліджує він докази?

53. Яке рішення може ухвалити суд касаційної інстанції за наслідками касаційного провадження?

54. У яких випадках справу може бути розглянуто в порядку письмового провадження в судах першої, апеляційної та касаційної інстанцій?

55. Що може бути підставою для перегляду адміністративної справи за винятковими обставинами?

56. Який порядок перегляду адміністративної справи за винятковими обставинами?

57. Що може бути підставою для перегляду справи за винятковими обставинами? Який суд здійснює такий перегляд?

58. Які особливості виконання судових рішень в адміністративних справах Ви знаєте?

59. Які критерії для перевірки рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень Ви знаєте? Дайте їм загальну характеристику.

60. Які справи щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності державної виконавчої служби не належить розглядати за правилами адміністративного судочинства?

61. Які Ви знаєте особливості розгляду справ щодо оскарження нормативно-правових актів?

62. Яку діяльність можна віднести до поняття публічної служби? Чим відносини публічної служби відрізняються від трудових відносин, а що є спільного між ними?

63. Що таке компетенційні спори? Чи можна вважати спори, що виникають з адміністративних договорів, компетенційними спорами?

64. Які ознаки делегованих повноважень Ви можете назвати? Надайте їх характеристику.

65. Які приклади адміністративних договорів Ви можете назвати? За якими ознаками Ви відносите ці договори до адміністративних?

66. Які категорії справ за адміністративним позовом суб'єкта владних повноважень до особи Ви знаєте?

67. Сутність виборчих спорів.

68. Які категорії виборчих спорів Ви можете назвати? Чи завжди однією зі сторін у них повинен бути суб'єкт владних повноважень

17. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Наповненість сайту дистанційного навчання БНАУ (MOODL)

<https://teach.btsau.net.ua/course/view.php?id=800>

18. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р., № № 2747-IV / (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 35-36, № 37, ст.446)
2. Адміністративне право : підручник / НУ "ЮАУ ім. Ярослава Мудрого" ; за заг. ред.: Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, В. В. Зуй. – 2-ге вид., переробл. та допов. – Х. : Право, 2013. – 656 с.
3. Адміністративне процесуальне право України : навч.-метод. посіб. / І. О. Картузова [та ін.] ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". – К. : Фенікс, 2016. – 400 с.
4. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / за заг. ред. Н. Б. Писаренко. – Х. : Право, 2016. – 312 с.
5. Адміністративне судочинство України: теорія та практика : монографія / Вищ. адмін. суд України ; за заг. ред. О. М. Нечитайла. – К. : Компанія "ВАІТЕ", 2015. – 288 с.
6. Константиний О. В. Проблеми захисту в адміністративному судочинстві суб'єктивних прав, свобод і законних інтересів : монографія / О. В. Константиний ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – К. : Істина, 2015. – 544 с.
7. Костицький М. В. Судово-психологічна експертиза в адміністративному процесі : монографія / М. В. Костицький, М. І. Луцький ; Івано-Франків. ун-т права ім. короля Данила Галицького. – Івано-Франківськ : Видавнича справа, 2017. – 308 с.
8. Ліпкан В. А. Сутність та порядок вирішення службових спорів : монографія / В. А. Ліпкан, О. Г. Мовчун ; Глобальна орг. союзн. лідерства, Акад. безпеки відкритого суспільства, Акад. наук вищ. освіти України, Стратком. – К. : Вид. Ліпкан О.С., 2017. – 312 с.
9. Оскарження судових рішень і ухвал в системі адміністративного судочинства України: зразки документів, судова практика, актуальне законодавство : станом на 23 верес. 2016 р. / упоряд. Н. О. Армаш [та ін.]. – К. : Центр учб. літ., 2016. – 272 с.
10. Постанови пленумів Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів України в кримінальних та адміністративних провадженнях : офіц. текст / упоряд.: С. А. Кузьмін, М. С. Кучеренко. – К. : Вид. Паливода А. В., 2015. – 828 с.
11. Правові позиції в адміністративному судочинстві України / Вищ. адмін. суд України ; упоряд.: М. І. Смокович, В. П. Базов ; за заг. ред. О. М. Нечитайло. – Офіц. вид. – К. : Ін Юре, 2015. – 848 с. – (Судова практика).
12. Русанова В. Б. Право на оскарження в суді постанови у справі про адміністративне правопорушення (сутність, гарантії та порядок реалізації) : монографія / В. Б. Русанова ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; за заг. ред. Н. Б. Писаренко. – Х. : Право, 2016. – 148 с.
13. Судовий розгляд справ про адміністративні правопорушення : навч. посіб. / Запоріж. нац. ун-т ; ред.: Т. О. Коломоець, В. К. Колпаков. – К. : Юрінком Інтер, 2016. – 544 с.

19. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

<http://www.nbuv.gov.ua> – бібліотека ім. В.І. Вернадського
<http://zakon.rada.gov.ua> – Верховна Рада України
<http://www.president.gov.ua> – Президент України
<http://www.kmu.gov.ua> – Кабінет Міністрів України

<http://www.ccu.gov.ua> – Конституційний Суд України

<http://www.scourt.gov.ua> – Верховний Суд України

<http://www.vasu.gov.ua> – Вищий адміністративний Суд України

<http://www.minjust.gov.ua> – Міністерство юстиції України

<http://www.reyestr.court.gov.ua> – Єдиний державний реєстр судових рішень

http://www.coe.int/t/r/human_rights_court – Європейський Суд з прав людини

<http://www.yurincom.com> – Видавництво юридичної літератури

HYPERLINK "http://legal.com.ua/"<http://legal.com.ua> – Інформаційно-пошукова система

П

О

З

А

К

О

Н

О

Д

А

В

С

Т

В